

Meeting the Dragon

Nordisk konference om dobbeltdiagnose i København,
Danmark, 6. og 7. juni 2019.

Symposium 7: Koordineret og sammenhængende behandlingstilbud - et samarbejde mellem psykiatri og rusmiddelcentre

Morten Kistrup

Laura Broen Dam

Louise Bach Nielsen & Vibeke Maigaard

Torsdag den 6. juni 2019 kl. 15.00-16.30
Campus Emdrup, Aarhus Universitet, København

Ambulatoriet for Psykoterapeutisk Udvikling – om tilblivelsen, behandlingskoncept og samarbejdsmodel

Morten Kistrup

Ambulatorieleder, psykolog og specialist i psykoterapi

Etableringen af Ambulatoriet for Psykoteraapeutisk Udvikling (APU)

Psykoteraapeutisk Center Stolpegård

Samarbejdspartnere

- GLADSAXE RUSMIDDELCENTER
- BRYDEHUSET
- KAGSHUSET
- TORVEHUSET ALKOHOL- OG STOFRÅDGIVNING
- TEGLPORTEN RUSMIDDELCENTER
- FREDERIKSBERG RÅDGIVNINGSCENTER

Formål

- Formålet er at sikre rettidig, effektiv og sammenhængende behandling af mennesker med samtidig ikke-psykotisk psykisk sygdom og misbrug på tværs af sektorer, for derved at medvirke til at skabe lige adgang til sundhed for alle borgere med psykisk sygdom

Baggrund: At falde mellem to stole

- I Danmark er behandlingen af borgere med samtidig ikke-psykotisk psykisk sygdom og misbrug (dobbeltdiagnoser) sektoropdelt
- Kommuner varetager behandlingen af rusmiddelproblemer og Regionerne varetager behandlingen af psykisk lidelse
- Selvom problemerne ofte er sammenhængende for det enkelte menneske er der en risiko for, at behandlingen bliver *adskilt, uensartet og usammenhængende* i modstrid med anbefalinger i nationale og internationale kliniske retningslinjer

Folketingets Sundheds- og Ældreudvalg
Folketingets Social- og Indenrigsudvalg

Holbergsgade 6
DK-1057 København K

T +45 7226 9000
F +45 7226 9001
M sum@sum.dk
W sum.dk

Dato: 03-06-2016
Enhed: Psykiatri og Lægemiddel-
politik
Sagsbeh.: SUMLPE
Sagsnr.: 1602929
Dok. nr.: 90291

Vedr. ansvar for misbrugsbehandling af personer, som ud over misbruget har en psykisk lidelse

- Det kommunale behandlingssystem må ikke afvise at udrede eller behandle personer med et misbrug med den begrundelse, at de har en psykisk lidelse.
- Regionen må ikke afvise at udrede eller behandle personer med en behandlingskrævende lidelse med den begrundelse, at de har et misbrug.
- Bl.a. fordi behandling af misbruget ofte vil være en forudsætning for, at patienter kan profitere af psykiatrisk behandling, og omvendt, er koordination og samarbejde mellem kommunen og regionen med henblik på at sikre sammenhæng og kontinuitet i indsatsen helt afgørende.

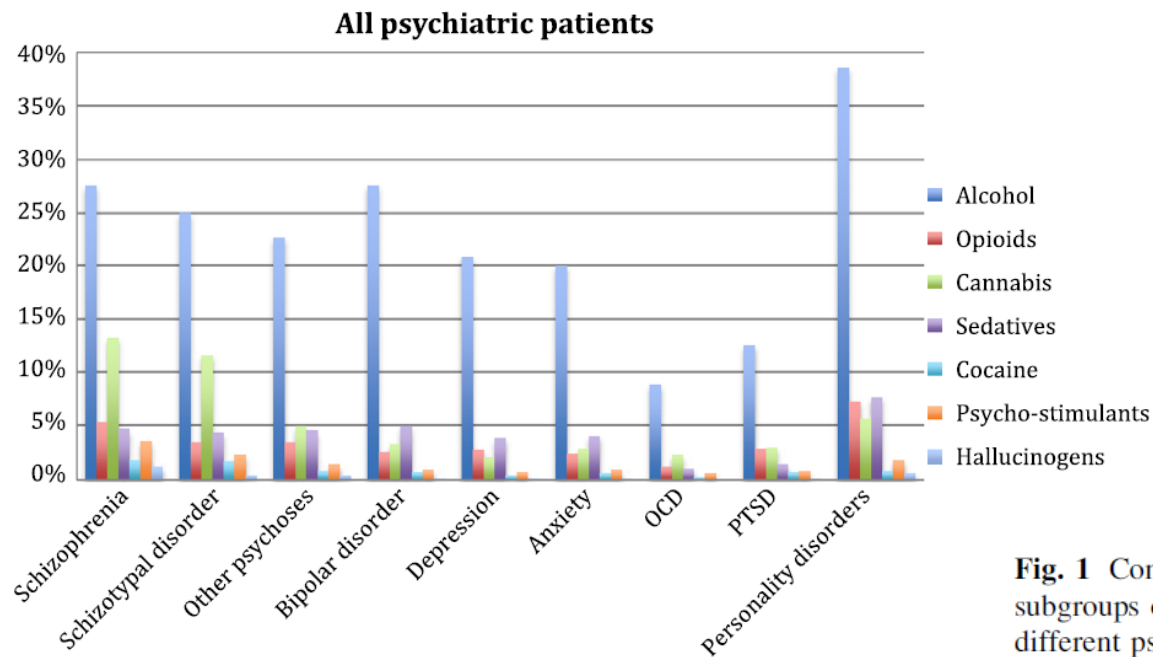
Behandling på tværs

- Sekventiel
- Parallel
- Koordineret, integreret

Prevalence of substance use disorders in psychiatric patients: a nationwide Danish population-based study

Nanna Gilliam Toftdahl^{1,2} · Merete Nordentoft^{1,2} · Carsten Hjorthøj^{1,2}

Fig. 1 Comparison of the subgroups of SUDs in the different psychiatric categories

En modelcelle

- Det blev besluttet at etablere en såkaldt modelcelle, som har til formål at udvikle *standarder for udredning og behandling* og *tværsektorielt samarbejde* til mennesker med samtidig ikke-psykotisk psykisk lidelse og misbrug, som kan udbredes til hele Region Hovedstadens Psykiatri

Hvad er en modelcelle?

- En LEAN metode til at udvikle et koncept fra grunden gennem en systematisk proces med planlægning, afprøvning, evaluering/måling og tilpasning med henblik på løbende forbedring
- Et repræsentativt ‘testcenter’/’mikrokosmos’, hvor man kan afprøve ideer og koncepter i en miniudgave af processen på vej mod det optimale design uden at forstyrre den daglige drift
- ”An inch wide and a mile deep”
- Bruges til at sprede nye metoder til resten af organisationen

“

Let no dogma go unchallenged.

(John Toussaint, 2012)

“

Make it better now, make it perfect later.

(John Toussaint, 2012)

Somme tider skurer hun køkkengulvet. Hun hælder en hel spand vand ud på gulvet og spænder to gulvskruber fast på fødderne. Og så bruger hun gulvskruberne som skøjter.

Her spiser hun. Hun ligger oppe på bordet og har sin mad stående på en stol. Ja, sådan gør hun! Der er jo ingen til at sige, at hun skal sidde ordentligt.

Håb og drømme

- Tilgængelighed / lige adgang til behandling
- Evidensbaseret – bedst mulige behandling
- Individualiseret og fleksibelt
- ‘Tailored treatment’ / ‘Standardiseret forskelsbehandling’
- Recovery-orienteret med brugerinddragelse
- Sikre sammenhæng og samarbejde (kommuneinddragelse)
- Løbende forbedring og udvikling

Målgruppe

- Målgruppen er mennesker *med ikke-psykotisk psykisk sygdom og samtidigt misbrug* med ret til psykiatrisk behandling og samtidig kommunal behandling
- Der forudsættes en faglig vurdering af, at den enkelte patient er *motiveret for og vil kunne profitere af ambulante psykoteraapeutiske behandlinger*
- Da behandlingstilbuddet er tværsektorielt forudsættes det, at pt. enten allerede er *tilknyttet eller bliver tilknyttet kommunens eget rusmiddelcenter*

Oversigt over inkluderede specifikke psykiske lidelser

- Depressiv enkelt episode (DF32)
- Periodisk depression (DF33)
- Angst og socialfobi (DF41 og DF40)
- OCD (DF42)
- Posttraumatisk belastningsreaktion (DF43.1)
- Emotionel ustabil personlighedsforstyrrelse (DF 60.3)
- Ængstelig, evasiv personlighedsforstyrrelse (DF 60.6)

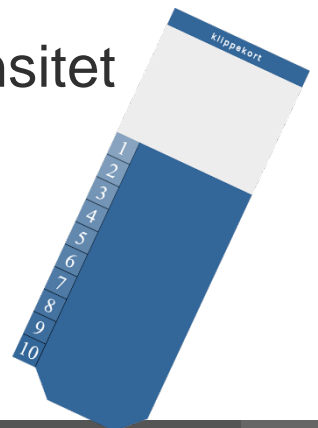

Oversigt over inkluderede specifikke former for misbrug

- Skadeligt brug (DF 10.1) og afhængighedssyndrom (DF 10.2) af alkohol
- Skadeligt brug (DF 11.1) og afhængighedssyndrom (DF 11.2) af opioider
- Skadeligt brug (DF 12.1) og afhængighedssyndrom (DF 12.2) af cannabinoider
- Skadeligt brug (DF 13.1) og afhængighedssyndrom (DF 13.2) af sedativa eller hypnotika
- Skadeligt brug (DF 14.1) og afhængighedssyndrom (DF 14.2) af kokain
- Skadeligt brug (DF 15.1) og afhængighedssyndrom (DF 15.2) af centralstimulerende stoffer
- Skadeligt brug (DF 16.1) og afhængighedssyndrom (DF 16.2) af hallucinogener
- Skadeligt brug (DF 19.1) og afhængighedssyndrom (DF 19.2) af multiple eller af andre psykoaktive stoffer

Behandlingskoncept

- Vi har udviklet et standardiseret behandlingskoncept, som er fleksibelt, så behandlingen kan tilpasses det enkelte menneskes tilstand, ønsker og behov
- Behandlingskonceptet udgøres af forskellige manualiserede gruppeterapeutiske moduler
- Grupperne er åbne med mulighed for løbende indtag
- Mulighed for 'trinvis' op og nedjustering af intensitet

Nationale og internationale kliniske anbefalinger

Der er generelt få undersøgelser af tilstrækkelig kvalitet indenfor området

Dansk 'National klinisk retningslinje for udredning og behandling af samtidig alkoholafhængighed og psykisk lidelse' (Sundhedsstyrelsen 2016):

- Det anbefales at tilbyde enten integreret eller koordineret behandling
- Evidensen for psykoteraapeutisk behandling er lav

Australsk 'Guidelines on the management of co-occurring alcohol and other drug and mental health conditions in alcohol and other drug treatment settings' (CREMS, NDARC, 2016)

- Symptoms of comorbid mental health conditions can be managed and controlled while the client undergoes AOD treatment
- Where there is an absence of research on specific comorbid disorders, it is generally recommended that best practice is to use the most effective treatment for each disorder"

Referenceramme

Behandlingskonceptet baseres på en kognitiv adfærdsterapeutisk referenceramme på baggrund af:

- 1) Anbefalinger i nationale og internationale kliniske retningslinjer samt (sparsom) evidens for psykoteraapeutisk behandling af mennesker med samtidig ikke-psykotisk psykisk lidelse og misbrug
- 2) At skabe intern sammenhæng i den psykoteraapeutiske behandling i APU
- 3) At sikre ekstern sammenhæng med allerede eksisterende kognitive adfærdsterapeutiske tilbud på rusmiddelcentre (ens sprog)

Det metodiske grundlag

- En kognitiv adfærdsterapeutisk og indlæringsteoretisk tilgang med fokus på funktionsanalyser og indlæring af ny mere hjælpsom adfærd med fokus på ændring af vaner
- Behandlingskonceptets moduler er selvstændige, supplerende og sammenhængende
- Vi arbejder overvejende transdiagnostisk for at imødekomme det brede spektrum af psykiske lidelser og misbrug
- Størstedelen af den psykoteraapeutiske behandling udføres i grupper med sideløbende individuelle tovholdersamtaler

Oversigt over grupper i APU (version 2)

Mandag		Tirsdag		Onsdag		Torsdag	
DAT 1: Mindfulness At holde ud At regulere følelser Relations- færdigheder 9.30-11.30 Grupperum 1	Recovery 9.30-11.30 Grupperum 2	RFKAT 1: Aktiviteter med flow Skift tænkestil Medfølelse Lev efter dine værdier 9.30-11.30 Grupperum 1	Selvværd 9.30-11.30 Grupperum 2			Gå tur gruppe 10.30-12.00 Mødes ved hovedindgang	Motivation 10.30-12.00 Grupperum 2
		Kropsgruppe 13.00-14.30 Gymnastiksal		DAT 2: Mindfulness At holde ud At regulere følelser Relations- færdigheder 13.00-15.00 Grupperum 1	RFKAT 2: Aktiviteter med flow Skift tænkestil Medfølelse Lev efter dine værdier 13.00-15.00 Grupperum 2	Intro til APU 14.00-16.00 Ulige uger Grupperum 1	Pårørende 14.00-16.00 Lige uger Grupperum 1

Om Tværsektorielt samarbejde med mennesker med dobbeltdiagnoser (KORA evaluering)

- Der skal være en struktur, der sikrer, at man mødes tværsektorielt
- Det er centralt, at der udpeges en eller flere tovholdere i det tværsektorielle samarbejde
- De kulturelle forskelle og ligheder mellem aktørerne skal tages seriøst og italesættes
- Der skal gives tid og rum til at mødes, lære og reflektere sammen
- På sigt skal der være mulighed for, at de forskellige tekniske og informationsbærende systemer understøtter samarbejdet.

Psykiatri

Psykoteraapeutisk Center Stolpegård

Titel: Koordineret tværsektorielt samarbejde for den enkelte bruger – i forvejen kendt i RMC

	Uge -2 Forberedende fase	Uge 1 Visitations og bookingfase	Uge 3 og 4 >	Uge 5 Udredningsfase	< Uge 6	Uge 7 - ca. 25 Behandlingsfase	Uge 26 – ca. 30? Afslutningsfase
CVI		<div style="border: 1px solid black; padding: 5px;"> Visiterer, som vanlig, jf. VIP og aftalte indtagsbudget </div>					
APU Sekr.		<div style="border: 1px solid black; padding: 5px;"> Modtager henvisning og booker pt. til 1. samtale case formulering </div>	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px;"> I samråd med RMC bookes - formøde - 1. koordinerende møde </div>		<div style="border: 1px solid black; padding: 5px;"> Den koordinerende indsatsplan EN INTRODUKTION </div>	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px;"> Den koordinerende indsatsplan EN INTRODUKTION </div>	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px;"> Den koordinerende indsatsplan EN INTRODUKTION </div>
Bruger	<div style="border: 1px solid black; padding: 2px;">Individ uelt Åbent hus</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 2px;">Giver samtykke</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 2px;">ASI</div>		<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; background-color: #d9d9d9;">Intro til APU</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 2px; background-color: #d9d9d9;">Indled. vurdering</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 2px; background-color: #d9d9d9;">Case formulering</div>		<div style="border: 1px solid black; padding: 2px; background-color: #d9d9d9;">1. koord. indsatsplans-møde</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 2px; background-color: #d9d9d9;">Tilretning af behandlingsplan</div>	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; background-color: #90ee90;">Behandling jf. koordineret indsatsplan samt min. et koordinerende indsatsmøde</div>	<div style="border: 1px solid black; padding: 2px; background-color: #d9d9d9;">ASI</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 2px; background-color: #d9d9d9;">tende koord indsats plansmøde</div>
APU behandler	<div style="border: 1px solid black; padding: 2px;">Individ uelt Åbent hus</div>		<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; background-color: #d9d9d9;">Intro til APU</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 2px; background-color: #d9d9d9;">Indled. vurdering</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 2px; background-color: #d9d9d9;">Case formulering</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 2px; background-color: #d9d9d9;">Fælles forberedelse til 1.koor. møde</div>		<div style="border: 1px solid black; padding: 2px; background-color: #d9d9d9;">1. koord. indsatsplans-møde</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 2px; background-color: #d9d9d9;">Tilretning af behandlingsplan</div>	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; background-color: #90ee90;">Løbende kontakt mellem involverede parter</div>	<div style="border: 1px solid black; padding: 2px; background-color: #d9d9d9;">Forberedelse til koor. møde</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 2px; background-color: #d9d9d9;">Afsluttende koord indsats plansmøde</div>
RMC	<div style="border: 1px solid black; padding: 2px;">Individ uelt Åbent hus</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 2px;">Indhente samtykke</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 2px;">ASI</div>	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px;"> Sender henvisning mandag morgen til CVI jf. fordelingsnøgle/plan, øremærket APU </div>	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px;"> I samråd med APU bookes - formøde - 1. koordinerende møde </div>	<div style="border: 1px solid black; padding: 2px; background-color: #d9d9d9;">Fælles forberedelse til 1.koor. møde</div>	<div style="border: 1px solid black; padding: 2px; background-color: #d9d9d9;">1. koord. indsatsplans-møde</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 2px; background-color: #d9d9d9;">Tilretning af behandlingsplan</div>	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; background-color: #90ee90;">Løbende opfølgning på behandlingsplaner</div>	<div style="border: 1px solid black; padding: 2px; background-color: #d9d9d9;">Forberedelse til koor. møde</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 2px; background-color: #d9d9d9;">ASI</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 2px; background-color: #d9d9d9;">Afsluttende koord indsats plansmøde</div>

RMC: Rusmiddelcenter
 APU: Ambulatoriet for psykoteraapeutisk udvikling
 Fælles forberedende møde: Forberedelse af det tilbud som bruger skal præsenteres for

Koordinerende indsatsplaner

- Sundhedsstyrelsen og Socialstyrelsen har udgivet retningslinjer for indsatsen for personer med psykiske lidelser og samtidigt misbrug

Koordinerende indsatsplan

- Målgruppen for udarbejdelse af koordinerende indsatsplaner er borgere med psykiske lidelser og samtidigt misbrug
- Et arbejdsredskab, der kan hjælpe med at koordinere og skabe sammenhæng i de forskellige sociale og sundhedsmæssige indsatser
- De forskellige behandlings- og handleplaner samles og der laves en prioritering af mål og indsatser på et koordinerende indsatsplansmøde, hvor borgeren, pårørende og relevante fagpersoner deltager
- Den koordinerende indsatsplan tager udgangspunkt i borgerens ønsker, behov og ressourcer
- Den koordinerende indsatsplan er et dynamisk og fortløbende redskab

At etablere et tværsektorielt samarbejde

Elementer, der har til formål at etablere og facilitere samarbejde

- Kommunal repræsentant deltager til konceptudvikling, målgruppeafgrænsning og ansættelse af leder
- Event om samarbejdsmodellen med tværsektoriel deltagelse
- Kommunale repræsentanter til alle ansættelsessamtaler (spejling af fagprofil)
- Rekruttering af medarbejdere med 'dobbeltprofiler'
- Månedlige fælles forbedringsmøder mellem ledere på tværs
- Kvartalsvise lægemøder på tværs
- Pilotprojekt med motivationsgruppe på tværs - medarbejdere på tværs
- Fælles faglige arrangementer - 'high Tea'
- Invitere til arrangementer hos hinanden
- Besøg på tværs (Gemba)

Brugernes stemmer

”

Det er svært at holde op med at ryge,
hvis der ikke bliver gjort noget
ved det psykiske.

”

Ja, det er en ond cirkel.

”

Jeg gav ikke mig selv lov til at føle noget som helst – den klarede jeg med hash. Jeg har fundet ud af, at følelserne kommer igen.

”

Jeg var et ‘antennebarn’ – den eneste måde, jeg kunne slukke det på, var ved at misbruge.

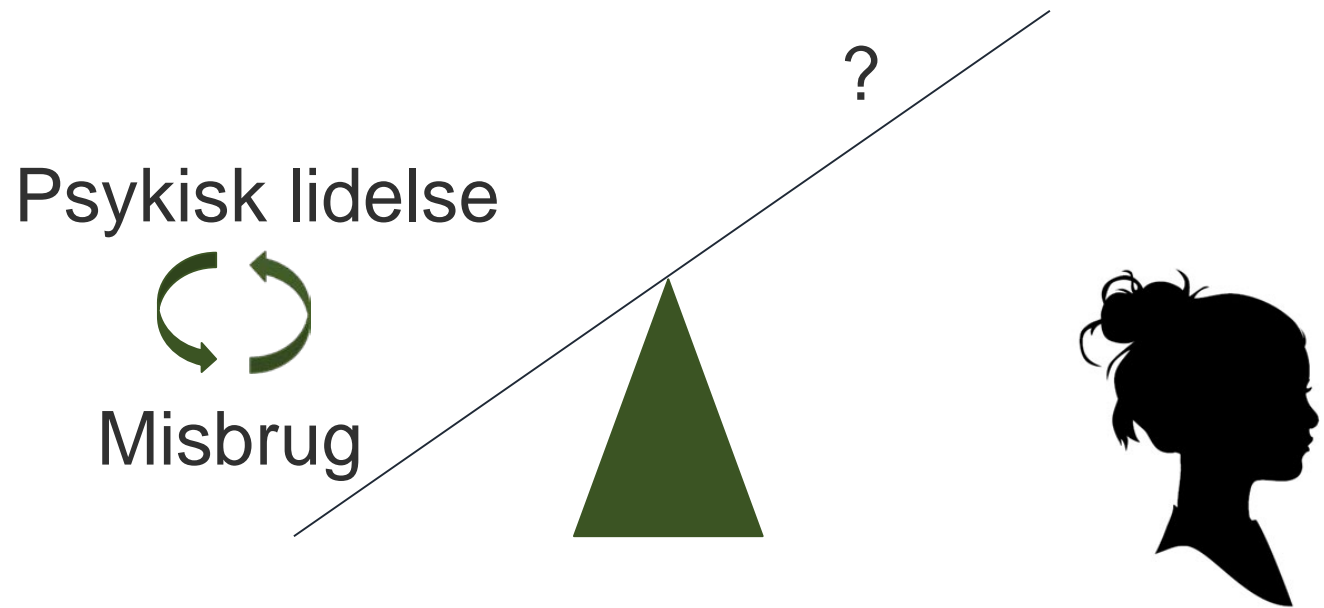
”

Jeg har aldrig lært andre værktøjer
hjemmefra, så jeg vidste ikke, hvad jeg skulle
gøre andet end at ryge hash

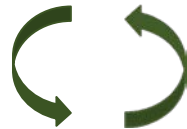

– I takt med, at jeg bliver
klogere, ebber misbruget ud.

Psykisk lidelse

Misbrug

Håb

Viden

Færdigheder

Udredning og effektmål

Udredning

- Standardiseret klinisk interview med udgangspunkt i ICD-10 (AOP og behandlingsplan)
- Present State Examination (PSE) – til klinisk brug
- SCID-II (Structured Clinical Interview for DSM-V disorders – Axis II) som supplement ved differentialdiagnostisk komplekse tilfælde inden for F60-spektrum

Effektmåling i APU

- **Behandlingseffekt (før, efter og follow-up)**

- WHO-5 (Trivsel)
- SDS (Modificeret Sheehan Disability Scale)
- SCL-10 (symptomer, angst, depression)
- Inspire brief (Recovery)
- *Audit*
- *Dudit*
- Tilfredshed med behandling
- Bivirkninger af psykoterapi

- **Recovery:**

- *Recovery star* (dansk version)

Tværasektorielt samarbejde:

Trio-interview design

Forskning

Forskningsprojekt (Tværspuljen):

Laura Broen Dam, forskningsassistent,
Forskningsenheden, PC Stolpegård

Samarbejdspartnere:

- Morten Hesse og Birgitte Thylstrup, Center for Rusmiddel Forskning, Århus Universitet
- Kompetencecenter for Dobbeldiagnoser

www.psykiatri-regionh.dk/apu